

Innst. 391 L

(2012–2013)

Innstilling til Stortinget fra energi- og miljøkomiteen

Prop. 121 L (2012–2013)

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om endringer i lov om statlig naturoppsyn

Til Stortinget

Sammendrag

Lov 21. juni 1996 nr. 38 om statlig naturoppsyn (naturoppsynsloven) er den første helhetlige lovgivning om tilsyn og kontroll med den del av miljøforvaltningens lovgivning som er knyttet til bærekraftig bruk og vern av naturmangfold og utmark. Loven la grunnlaget for opprettelsen av Statens naturoppsyn (SNO) som tilsynsmyndighet. Miljøverndepartementet foreslår i proposisjonen endringer i naturoppsynsloven, som innebærer en opprydning i hvilke lover naturoppsynet skal føre kontroll med og en presisering av hjemmelsgrunnlaget for oppsynets kontrollvirksomhet.

Formålet med Statens naturoppsyn er å ivareta nasjonale miljøverdier og forebygge miljøkriminalitet. Loven retter seg følgelig både mot naturen selv og mot menneskelig adferd i naturen. Mye tilsyn i form av naturoppsyn utføres som et såkalt helhetlig oppsyn, der oppsynet retter seg både mot naturtilstanden og mot overholdelse av regelverk innenfor oppsynets ansvarsområde.

SNO er organisert som en egen tilsynsvirksomhet i Direktoratet for naturforvaltning (DN), og ivaretar alle spørsmål om naturoppsyn på direktoratsnivå. Oppsynets oppgaver omfatter kriminalitetsforebygging, tilsyn og kontroll, veiledning og informasjon, skjøtsel og tilrettelegging samt registrering og dokumentasjon. Oppsynet er videre gitt oppgaver innenfor rovviltforvaltning. SNO kjøper også oppsynstjenester fra blant annet Skjergårdstjenesten, Statskog

fjelltjenesten og fjellstyrenes og bygdeallmenningenes oppsyn.

Naturoppsynsloven § 2 pålegger oppsynet å føre kontroll med at bestemmelser gitt i eller i medhold av friluftslvsloven, naturmangfoldloven, motorferdselloven, kulturminneloven, viltloven, lakse- og innlandsfiskloven og markaloven blir overholdt. Dette gjelder også forurensningsloven så langt departementet bestemmer. Miljøverndepartementet kan gi forskrift om at oppsynet skal føre kontroll med overholdelse av bestemmelser gitt i medhold av plan- og bygningsloven vedrørende utvalgte naturtyper. Slik forskrift er ikke gitt.

Det foreslås at lov om fritids- og småbåter § 40 føyes til listen i naturoppsynsloven § 2 over bestemmelser som naturoppsynet skal føre kontroll med.

Departementet mener at oppsynet bør ha plikt til å føre kontroll med at reglene i § 2 blir overholdt. Når det gjelder oppsynets øvrige oppgaver, foreslår departementet at oppsynet skal ha rett, men ikke plikt til å utføre disse. Departementet mener at det er behov for en klargjøring og presisering av naturoppsynets fullmakter.

Det vises til at naturoppsynets kontrollfullmakter ikke direkte fremgår av dagens lov, men følger implisitt av de oppgaver oppsynet er pålagt samt av enkelte særlover. Det foreslås en felles regulering av naturoppsynets kontrollfullmakter i naturoppsynsloven. Statens naturoppsyn er en organisatorisk avgrenset virksomhet som fører kontroll med en rekke regelverk og som også utfører flere andre oppgaver. I og med at de øvrige rammene for oppsynets virksomhet fremgår av naturoppsynsloven, mener departementet at også oppsynets kontrollfullmakter bør fremgå av denne loven.

Ved utforming av oppsynets kontrollfullmakter, legges det til grunn at naturoppsynet og politiet dels har overlappende oppgaver, samtidig som de har

ulike roller og dermed ulike virkemidler. Oppsynets virkemidler skal angis med utgangspunkt i rolleforståelsen og etter en avveining av muliggjøring av en effektiv kontroll, hensynet til forholdsmessighet og kompetanse.

Departementet foreslår at oppsynet gis fullmakt til å stanse personer, kjøretøy og fartøy, kreve fremlagt tillatelser, dispensasjoner mv. som er påkrevet etter de lover oppsynet fører kontroll med.

Det foreslås at det skal være straffbart å ikke etterkomme pålegg om å stanse, fremlegge tillatelser mv. som er pliktig å medbringe, gi opplysninger og navn, fødselsdato, registrert adresse og nåværende bosted, gi opplysninger av betydning for om reglene i § 2 er overholdt, gi adgang til private veier og innmark (ved mistanke om overtredelse), med unntak av hustomt og gårds plass og fjerne person/kjøretøy/fartøy/gjenstander for å stanse pågående ulovlig adferd. Disse påleggene er vesentlige for oppsynets kontrollvirksomhet og avverging av miljøkriminalitet.

Departementet mener straffebestemmelsen i naturoppsynsloven, som bestemmelsen i naturmangfoldloven og lakse- og innlandsfiskloven, skal ramme både forsettlig og uaktsomme overtredelser. Straffbarhet også for uaktsomme overtredelser, anses nødvendig av hensyn til effektiv håndheving. Det foreslås at strafferammen blir den samme som for overtredelse av straffeloven og politiloven, som er bøter eller fengsel i inntil 3 måneder.

Komiteens merknader

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Bendiks H. Arnesen, Irene Johansen, Torstein Rudihagen, Tor-Arne Strøm og Eirin Sund, fra Sosialistisk Venstreparti, Lars Egeland, fra Senterpartiet, lederen Erling Sande, og fra Kristelig Folkeparti, Kjell Ingolf Ropstad, viser til at formålet med Statens naturoppsyn (SNO) er å ivareta nasjonale miljøverdier og forebygge miljøkriminalitet. SNO må følgelig utøve et tilsyn både med naturen selv og menneskelig adferd i naturen. Det blir et helhetlig tilsyn.

Flertallet har merket seg at det nå foreslås endringer i naturoppsynsloven, som innebærer en opprydding i hvilke lover naturoppsynet skal føre kontroll med og en presisering av hjemmelsgrunnlaget for oppsynets kontrollvirksomhet.

Flertallet mener det er riktig at lov om fritids- og småbåter, § 40, innlemmes i listen over bestemmelser som naturoppsynet skal føre kontroll med.

Medlemene i komiteen fra Framstegspartiet, Per-Willy Amundsen,

Oskar J. Grimstad og Henning Skumsvoll, og frå Høgre, Nikolai Astrup, Bjørn Lødemel og Siri A. Meling, meiner at hovudoppgåva for eit sivilt statleg naturoppsyn bør vere haldningsskapande verksemd, miljøovervaking og kontrollfunksjon. Å følgje opp konkrete mistankar om alvorlege tilfelle av miljøkriminalitet er etter desse medlemene si oppfatning ei oppgåve for det ordinære politiet.

Komiteen mener også at det er nødvendig med en opprydding i hva som er SNOs fullmakter, og at det blir en felles regulering av fullmaktene i naturoppsynsloven.

Komiteen mener også det er viktig med en god rolleavklaring og forståelse av SNOs oppgaver i forhold til politiets oppgaver.

Komiteen peker på at oppsynet i svært begrenset grad skal ha anledning til å sette fysisk makt bak sine pålegg, og mener at det derfor er riktig at unnlatelse av å etterkomme pålegg om medvirkning til kontroll, gjøres straffbart.

Medlemene i komiteen frå Framstegspartiet og Høgre er kritiske til framlegga i proposisjonen, og meiner at Statens naturoppsyn med framlegget til ny § 3 i naturoppsynslova får fullmakter som langt på veg går inn i det som er politiet sine oppgåver. Desse medlemene meiner at ein i staden for å lovfeste ein trend der naturoppsynet i aukande grad har gått inn i politioppgåver, bør avgrense Statens naturoppsyn sine oppgåver i høve til dagens praksis til det som etter desse medlemene si meining bør vere oppsynet sine hovudoppgåver.

Desse medlemene peikar mellom anna på at adgang til å stanse personar, kjøretøy og fartøy er ein rett som bør ligge til politiet. Desse medlemene peikar på at også Politidirektoratet i si høringsfråsegn var skeptisk til at Statens naturoppsyn skulle få denne fullmakta, og peikar på at dette nærmar seg det politiet definerer som vegsperring og bruk av tvangsmiddel. Politidirektoratet peikar på at stans ved hjelp av fysiske stengsler kan eskalere og vere farleg både for oppsynspersonell og den som blir forsøkt stansa. Eit slikt tiltak krev kunnskap og trening.

Desse medlemene er også kritiske til å føye lov om fritids- og småbåter § 40 til lista i naturoppsynslova § 2 over bestemmingar som naturoppsynet skal føre kontroll med. Desse medlemene meiner at oppsynet med at småbåttrafikk, herunder vannscooterar, føregår på ein forsvarlig måte må vere ei politioppgåve.

Desse medlemene fremjar følgjande forslag:

I lov 21. juni 1996 nr. 38 om statlig naturoppsyn gjøres følgende endringer:

«§ 2 skal lyde:

§ 2 Oppsynets oppgaver

Oppsynet skal føre kontroll med at bestemmelsene gitt i eller i medhold av

1. lov 28. juni 1957 nr. 16 om friluftslivet,
2. lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven), og eldre vernevedtak som nevnt i naturmangfoldloven § 77,
3. lov 10. juni 1977 nr. 82 om motorferdsel i utmark og vassdrag,
4. lov 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner,
5. lov 29. mai 1981 nr. 38 om viltet,
6. lov 15. mai 1992 nr. 47 om laksefisk og innlandsfisk m.v.,
7. lov 5. juni 2009 nr. 35 om naturområder i Oslo og nærliggende kommuner (markaloven), blir overholdt. Det samme gjelder lov 13. mars 1981 nr. 6 om vern mot forurensninger og om avfall, så langt departementet bestemmer.

Departementet kan gi forskrift om at oppsynet skal føre kontroll med overholdelsen av bestemmelser gitt i medhold av plan- og bygningsloven så langt disse er gitt for å gjennomføre naturmangfoldloven kapittel VI (utvalgte naturtyper).

Oppsynet kan drive veiledning og informasjon, samtidig som det kan drive skjøtsel, registrering og dokumentasjon.

Departementet kan pålegge oppsynet andre oppgaver.

På Finnmarkseiendommens grunn skal oppsynet føre den ytterligere kontroll som departementet og Finnmarkseiendommen avtaler.»

Desse medlemene går imot forslaget til ny § 3 i proposisjonen.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Fremskrittspartiet og Høyre:

Forslag 1

I lov 21. juni 1996 nr. 38 om statlig naturoppsyn gjøres følgende endringer:

§ 2 skal lyde:

§ 2 Oppsynets oppgaver

Oppsynet skal føre kontroll med at bestemmelsene gitt i eller i medhold av

1. lov 28. juni 1957 nr. 16 om friluftslivet,
2. lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven), og eldre

vernevedtak som nevnt i naturmangfoldloven § 77,

3. lov 10. juni 1977 nr. 82 om motorferdsel i utmark og vassdrag,
4. lov 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner,
5. lov 29. mai 1981 nr. 38 om viltet,
6. lov 15. mai 1992 nr. 47 om laksefisk og innlandsfisk m.v.,
7. lov 5. juni 2009 nr. 35 om naturområder i Oslo og nærliggende kommuner (markaloven), blir overholdt. Det samme gjelder lov 13. mars 1981 nr. 6 om vern mot forurensninger og om avfall, så langt departementet bestemmer.

Departementet kan gi forskrift om at oppsynet skal føre kontroll med overholdelsen av bestemmelser gitt i medhold av plan- og bygningsloven så langt disse er gitt for å gjennomføre naturmangfoldloven kapittel VI (utvalgte naturtyper).

Oppsynet kan drive veiledning og informasjon, samtidig som det kan drive skjøtsel, registrering og dokumentasjon.

Departementet kan pålegge oppsynet andre oppgaver.

På Finnmarkseiendommens grunn skal oppsynet føre den ytterligere kontroll som departementet og Finnmarkseiendommen avtaler.

Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og rå Stortinget til å gjøre slikt

vedtak til lov

om endringer i lov om statlig naturoppsyn

I

I lov 21. juni 1996 nr. 38 om statlig naturoppsyn gjøres følgende endringer:

Lovens tittel skal lyde:

Lov 21. juni 1996 nr. 38 om statlig naturoppsyn (naturoppsynsloven)

§ 2 skal lyde:

§ 2 Oppsynets oppgaver

Oppsynet skal føre kontroll med at bestemmelsene gitt i eller i medhold av

1. lov 28. juni 1957 nr. 16 om friluftslivet,
2. lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven), og eldre vernevedtak som nevnt i naturmangfoldloven § 77,
3. lov 10. juni 1977 nr. 82 om motorferdsel i utmark og vassdrag,

4. lov 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner,
5. lov 29. mai 1981 nr. 38 om viltet,
6. lov 15. mai 1992 nr. 47 om laksefisk og innlandsfisk m.v.,
7. lov 5. juni 2009 nr. 35 om naturområder i Oslo og nærliggende kommuner (markaloven), og
8. lov 26. juni 1998 nr. 47 om fritids- og småbåter § 40

blir overholdt. Det samme gjelder lov 13. mars 1981 nr. 6 om vern mot forurensninger og om avfall, så langt departementet bestemmer.

Departementet kan gi forskrift om at oppsynet skal føre kontroll med overholdelsen av bestemmelser gitt i medhold av plan- og bygningsloven så langt disse er gitt for å gjennomføre naturmangfoldloven kapittel VI (utvalgte naturtyper).

Oppsynet kan drive veiledning og informasjon, samtidig som det kan drive skjøtsel, registrering og dokumentasjon.

Departementet kan pålegge oppsynet andre oppgaver.

På Finnmarkseiendommens grunn skal oppsynet føre den ytterligere kontroll som departementet og Finnmarkseiendommen avtaler.

Ny § 3 skal lyde:

§ 3 Oppsynets fullmakter

Oppsynet har rett til å ferdes med bruk av motorkjøretøy, båt eller luftfartøy når dette er nødvendig for utføring av oppsynets oppgaver. Motorferdsel skal skje så skånsomt og begrenset som forholdene tillater.

Når det er nødvendig for å føre kontroll med at reglene angitt i § 2 første og annet ledd blir overholdt og det ikke etter sakens art og forholdene ellers vil være et uforholdsmessig inngrep, kan oppsynet

- a) stanse personer, kjøretøy og fartøy

- b) kreve fremlagt tillatelser, dispensasjoner mv. som er påkrevet etter de lover oppsynet fører tilsyn med og som er pliktig å medbringe
- c) kreve opplysninger om navn, fødselsdato, registrert adresse og nåværende bosted samt kreve opplysninger av betydning for om reglene i § 2 første og annet ledd er overholdt, såfremt opplysningene ikke er underlagt lovbestemt taushetsplikt
- d) kreve adgang til private veier, og ved mistanke om overtredelse av regler nevnt i § 2 første og annet ledd kreve adgang til innmark, med unntak av hustomt og gårds plass
- e) gjennomføre lyd- og bildeopptak og andre dokumentasjonstiltak som er tilsvarende lite inngripende
- f) bortvise personer eller pålegge fjerning av kjøretøy, fartøy og gjenstander for å stanse pågående ulovlig adferd i strid med bestemmelsene nevnt i § 2 første og annet ledd

Første og annet ledd innskrenker ikke de fullmakter som følger av lovene nevnt i § 2 første og annet ledd.

Når oppsynet fører kontroll med at reglene nevnt i § 2 første og annet ledd blir overholdt, plikter den som blir kontrollert å etterkomme pålegg gitt i medhold av § 3 annet ledd.

Med bøter eller fengsel inntil 3 måneder straffes den som ved kontroll forsettlig eller uaktsomt unnlater å etterkomme pålegg gitt i medhold av annet ledd bokstav a til d og f.

Nåværende §§ 3 til 6 blir §§ 4 til 7.

II

Loven trer i kraft straks.

Oslo, i energi- og miljøkomiteen, den 30. mai 2013

Erling Sande

leder

Torstein Rudihagen

ordfører